

Andrej Rozman
Filozofska fakulteta, Ljubljana
UDK 811.16(1-15)-112

Ali je slavistika v krizi in zakaj?

Študij zahodnoslovenskih jezikov je v preteklosti zaviralo veliko različnih dejavnikov. V 19. stol. sta študij zavirala raznarodovalna politika v habsburški monarhiji in odsotnost narodnih univerz ter akademij. V obdobju med obema vojnama smo Čehi, Poljaki, Slovaki in Slovenci svobodneje zadihali, povečalo se je zanimanje za narodne književnosti in kulturo, vendar je bilo obdobje do druge svetovne vojne prekratko za rešitev tega vprašanja. Po letu 1945 oz. 1948 so spremembe družbene ureditve, celjenje ran po vojni in ideološki pritisk iz Sovjetske zveze (SZ) za nekaj časa popolnoma prekinili vsa-kršne kulturne odnose med Slovenijo in srednjeevropskimi slovanskimi državami. V tem obdobju je veliko kulturnikov, ki so se pred vojno posvečali kulturnim odnosom med temi državami, zbežalo iz strahu za življenje v tujino. Šestdeseta leta 20. stol. so bila zaradi pomanjkanja ustreznih kadrov prekratka za oživitev nekdanj zglednih kulturnih odnosov. Po padcu železne zavese je ideološko cenzuro zamenjala ekonomska cenzura. Kulturne in politične elite so v ospredje svojih programov postavile velike načrte, pri njihovi realizaciji pa jim je zmanjkalo občutka za visoko šolstvo, humanizem, družboslovje in bilateralne kulturne odnose.

ideja slovanske vzajemnosti, študij zahodnoslovenskih jezikov, nacionalni interes

In the past, the study of West Slavic languages was inhibited by a range of different factors. In the 19th century, it was hindered by the denationalisation policy of the Habsburg Monarchy and the lack of national universities and academies. In the period between the two World Wars the Czechs, Poles, Slovaks and Slovenes could breathe more freely and interest increased in national literature and culture, but the period was too brief to resolve this issue. After 1945 or 1948 changes in the social order, the healing of the wounds of war and ideological pressure from the Soviet Union severed for a number of years all cultural contact between Slovenia and Central European Slavic countries. During this time, a great many of those who had before the war been involved in cultural relations among these countries fled abroad in fear for their lives. The 1960's, due to lack of suitable personnel, were too short for the revival of formerly exemplary cultural relations. After the fall of the Iron Curtain, ideological censorship was replaced by economic censorship. The cultural and political elites placed great plans at the forefront of their programmes, but lacked the feeling for higher education, humanism, social studies and bilateral cultural relations required to realise these plans.

Slavic mutuality, the study of West Slavic languages, national interest

Med željami in omejenimi možnostmi

Ozrimo se v prvo polovico 19. stoletja, ko so slovanski narodni buditelji v habsburški monarhiji iskali recept za tesnejše kulturno sodelovanje in uveljavljanje svojih narodnih jezikov proti Nemcem in Madžarom. Na strani narodnih buditeljev je bila dobra volja, izobrazba, naravno in zgodovinsko pravo, ki sta jim pomagala pri oblikovanju in predstavljanju njihovih zahtev, njihovi nasprotniki so v monarhiji držali vse vajeti v svojih rokah, na njihovi strani je bila vlada, monarh, deželni zbori, ki so sprejemali za habsburške slovanske narode neugodne zakone, cenzura je prežala na tiske in prepovedala vse, kar je dišalo po zahtevah za priznavanje samobitnosti slovanskih narodov. Kljub dobro premišljenim omejitvam delovanja narodnih buditeljev je pravni sistem puščal špranje, skozi katere pa so slovanski izobraženci pošiljali svojim sonarodnjakom različna kulturna in programska sporočila. Leta 1826 je v nemščini izšla knjiga Jozefa Pavla Šafárika

Zgodovina slovanskega jezika in književnosti po vseh narečjih (1826). Knjigo je Jernej Kopitar lepo sprejel in omilil uničujočo kritiko nestorja slavistike Josefa Dobrovskega, mlademu Šafáriku pa je priporočil, naj delo še izboljša in dopolni. Knjigo so z odobravanjem sprejeli srbski trgovci v Trstu, slovanski častniki v Vojni krajini, koroški in štajerski Slovenci, na Kranjskem pa zanjo ni bilo pravega zanimanja. Da bi rešil slovensko čast, je Kopitar kupil deset izvodov na boljšem papirju.

Zbirka Kollárjevih sonetov *Hči Slave* (1824, 1832) je bila s svojo slovansko tematiko predhodnica njegove v nemščini izdane razprave *O literarni vzajemnosti med različnimi plemeni in narečji slovanskega naroda* (1837). Po uspešnem študiju na bratislavskem liceju je Ján Kollár nadaljeval študij evangeličanske teologije na univerzi v Jeni (1817–1819), kjer je prišel v stik z nemškim gibanjem, ki je razglašalo idejo o združitvi Nemčije. V Jeni je izoblikoval na podlagi evropske razsvetljenske filozofije in nemške teologije svojo teološko in filozofsko miselnost. Po študiju je postal evangeličanski duhovnik v slovaško-nemški evangeličanski občini v Pešti (1819–1848), ki je postala pomembno središče narodnega življenja Slovakov v glavnem mestu Ogrske. Kollár je bil teoretik in propagator slovanske vzajemnosti in češko-slovaške jezikovne enotnosti. Pri svojem delu se je naslonil na načela Herderjeve in Heglove filozofije zgodovine. Oblikoval je zaokroženo koncepcijo slovanske zgodovine, ki je vplivala na slovanska narodna gibanja.

Pri pisanju razprave *O literarni vzajemnosti* je Kollár, ki je dobro poznal razmere v monarhiji in se zavedal tudi napada nasprotnikov, napisal:

V javno življenje narodov ne pride nobena velika ideja, ki bi povečevala duha, brez dvojnega boja: na eni strani so sovražniki idej, ki se hočejo njihovemu nadaljnjemu širjenju zoperstaviti ali jih celo potlačiti; na drugi strani pa so njihovi prijatelji, ki je kljub temu, da jo aktivno in zavzeto širijo, ne razumejo in zato delajo spodrsaljaje, s čimer lahko idejam celo bolj škodijo kot prvi. Ne le misleci in izobraženci, boljši in bolj vzneseni del naroda, ampak se za ideje v javnem življenju zanima tudi drhal, oportunisti, blazneži, gorečneži, ki onemogočajo njeno širitev, saj sami ne čutijo in ne razumejo lepote, pomena in vznesenosti teh idej. (Šink 2001: priloga 1, str. 1)

Ideja o slovanski literarni vzajemnosti hoče povezati raztresene »ovčice slovanskega naroda«, ki živijo v različnih državah in so v času svojega razvoja dosegle različen kulturni razvoj, uporabljajo različne pisave in priznavajo različne veroizpovedi. Edina Kollárjeva želja je bila, da bi se Slovani povezali na kulturni osnovi. Slovanom predlaga, naj kupujejo knjige slovanskih pisateljev, periodični tisk, ustanavljajo slovanske knjižnice, si prizadevajo za ustanovitev slavističnih kateder na univerzah in naj v večjih mestih ustanovijo svoja kulturna središča. Kollárjevi predlogi so bili v slovanskem prostoru dejavni vse do konca druge svetovne vojne, ko so se morala kulturna prizadevanja umakniti v tem prostoru vsiljeni marksističnoleninistični ideologiji. Tako kot je v Evropi po letu 1945 padla železna zavesa, je po resoluciji Informiroja padla železna zavesa tudi med Slovenijo in njenim naravnim kulturnim, političnim in gospodarskim srednjeevropskim slovanskim prostorom, ki se nam je začel vse bolj oddaljevati in izginjati iz naše zavesti.

Študij slavistike so v času do konca hladne vojne usmerjali po političnih in ideoloških načelih. Čeprav se je srednjeevropski slovanski prostor v šestdesetih letih prejšnjega stoletja počasi odpiral, smo bili vsi, ki nas je ta prostor študijsko zanimal, podvrženi nadzoru Službe državne varnosti. Obdobje socializma na Slovenskem se je v desetletjih obstoja močno zajedlo v miselnost in

ravnanje ljudi. V Češkoslovaški republiki (ČSR), ki je bila pred drugo svetovno vojno ena izmed najbolj demokratičnih držav, so s sklonjenimi glavami in stisnjenimi zobmi ter glasnim vzklikanjem političnih gesel pozdravljali ljudskodemokratično ureditev. V Jugoslaviji so prevzem oblasti novi oblastniki speljali bolj »elegantno«. To je bila doba v Srednji Evropi, ko so se ljudje naučili sovražiti drugače misleče in skrivati svoje misli. To je bilo obdobje, ko je bilo prepovedano misliti s svojo glavo in izražati kritična mnenja. Kulturno, izobraževalno in znanstveno elito je nova ljudska oblast spremila v inženirje človeških duš. Imperativ je postalo vprašanje preživetja. Večina je hote ali nehote nove razmere molče sprejela. Izločitev Jugoslavije iz srečne družine ljudske demokracije je pretrgala tradicionalno odlične kulturne in znanstvene odnose. Čehi, Slovaki in Poljaki so morali svoje delovanje preusmeriti proti SZ in drugim socialističnim državam, Slovenci pa smo se usmerili proti jugoslovanskim kulturnim in znanstvenim središčem ter proti zahodnim državam. Vse to pa je vplivalo tudi na razvoj slavistike v Sloveniji. Osrednje mesto sta ohranili rusistika in južna slavistika, medtem ko so zahodnoslovanski jeziki obstajali le kot lektorati, kar je omejevalo njihov razvoj.

Demokratične spremembe na prelomu osemdesetih in devetdesetih let smo pozdravili in sprejeli s prevelikimi pričakovanji in upanji. Študij zahodnoslovanskih jezikov in književnosti je šele leta 2004 dobil možnosti za razvoj, vendar ne brez težav in nasprotovanj. Kako značilno za srednjeevropski prostor, ki je bil vedno pod vplivom večjih držav, med hladno vojno pa je bil prostor umeščen med države svobodnega sveta in SZ. Torej prostor, v katerem smo vzklikali zapovedana gesla.

Vrnimo se k Jánu Kollárju in njegovemu času oz. času naših prednikov. Nasprotniki slovanskih narodnih gibanj so izrabili vsako priložnost, da so ljudi prepričevali o nerazvitosti slovanskih jezikov, ki so po svojem ustroju nosilci tiranije, nazadnjaštva in ruskega biča. Madžarščino in nemščino so prikazovali v najlepših barvah, po njihovih trditvah sta to jezika demokracije, liberalizma, gospodarskega in kulturnega napredka. V nemškem in madžarskem periodičnem tisku so v člankih barbarške in neumne Slované na vsemogoče načine poniževali. Nekaj teh člankov je v opombah v delu *Zgodovina slovanskega jezika in književnosti po vseh narečjih* objavil Pavel Jozef Šafárik, kjer lahko preberemo:

Ko smo zapustili planino Plač, smo zapustili nemško redoljubnost in se znašli med zaostalim slovanskim narodom. V mestu [Slovenska] Bistrica živijo v revnih bajtah, v eni sobi, kjer spijo, se rojevajo, umirajo, pijejo in živijo pogosto v incestu [...]. (Šafárik 1992: op. str. 201)

Ta in podobni članki so med Nemci oblikovali stereotip o manjvrednih Slovanih, ki je še danes precej živ. Slovanske elite so se branile in v 19. stoletju razvile svoje narodnoobrambne mite. Razvili so mit o gostoljubnem sprejemu ogrskih plemen, ki so v 9. in 10. stoletju ropala po Evropi, mit o Veliki Moravski kot prvi urejeni slovanski državi, ki je postala temelj za Ogrsko in Dežele češke krone ter mejno grofijo Moravsko, mita o sv. Cirilu in sv. Metodu, z obema mitoma so dokazovali svojo avtohtonost, kulturo in zgodovinsko pravo, z mitom o golobičji duši Slovanov so dokazovali svojo miroljubnost. Zelo priljubljen je bil mit o Janošiku, borcu za narodne pravice, ki ga je v svojo zbirko mitov uvrstila tudi ljudskodemokratična oblast in iz Janošika naredila prvega srednjeevropskega proletarca.

V obdobju med obema vojnama je bila kritična ost uperjena proti »ječi narodov«, v novi preobleki pa se je pokazal mit o češkoslovaškem narodu, kulturi, književnosti in zgodovini, na Slovaškem

pa je bil še posebej dejaven velikomoravski in pribinovski mit ter mit o francoskem generalu slovaškega porekla Milanu Rastislavu Štefániku (1880–1919).

Začetek druge svetovne vojne ni zahodnoslovanskim narodom in Slovencem prinesel nič dobrega. Poljsko sta z evropskega političnega zemljevida kot boleč trn v peti izruvali in si njeno ozemlje prisvojili nacistična Nemčija in SZ, še prej pa je po Münchenskem diktatu postala plen demokratična ČSR, spomladi 1939 so Slovaki iz strahu pred madžarsko okupacijo razglasili svojo državo in kmalu spoznali, da ta država ne bo izpolnila njihovih demokratičnih in narodnih predstav. Krvavi ples v Evropi se je začel. Zmagovalci so znani. Ostaja samo vprašanje, kaj so srednjeevropski Slovani po krvavih letih druge svetovne vojne pridobili in kaj izgubili? Ali so se uresničile njihove narodne predstave, ki so si jih predstavljali od 18. stoletja naprej?

Čehi in Slovaki so vsekakor izgubili demokracijo, pretrgan je bil njihov kulturni in gospodarski razvoj, ki je temeljil na moralnih in demokratičnih vrednotah, s katerimi je komunistični puč februarja 1948 pometel. Poljska je izgubila velik del svojega ozemlja, v zameno je dobila ozemlje, ki ni bilo nikoli njihovo. Slovenija je dobila del svojega narodnega ozemlja in Primorsko, izgubila pa je veliko več po duhovni in moralni strani.

Po vojni se je začelo iskanje notranjega in zunanjega sovražnika. V ČSR so najprej obračunali s slovaškimi medvojnimi politiki, predsednika države Jozefa Tisa in premierja Vojtecha Tuko so obsodili na smrt in obesili, drugi so dobili dolgoletne zaporne kazni, ki pa jih niso do konca odseleli. V vseh srednjeevropskih slovanskih državah so se znesli nad nemškimi manjšinami. Ob Nemcih je bila na Poljskem največji sovražnik Domovinska vojska, ki se je bojevala z zahodnimi zavezniki v Afriki in Italiji, poljski in češkoslovaški piloti pa so aktivno sodelovali v zračni bitki za Veliko Britanijo. Zmagovalci v drugi svetovni vojni so Srednji Evropi v nasprotju z željami, predstavami in zgodovinskimi tradicijami vsilili svoj model politične ureditve. V Sloveniji se je že med vojno začelo preganjanje notranjih sovražnikov, konec vojne pa je pomenil njihovo dokončno fizično izločitev iz sodelovanja pri povojnem urejanju in razvoju Slovenije in tudi Jugoslavije.

Po komunističnem prevzemu oblasti v srednjeevropskih slovanskih državah se je začelo obračunavanje s predvojnimi komunisti izobraženci. V ČSR je bil odmeven montiran proces proti generalnemu sekretarju Komunistične partije Češke Rudolfu Slanskemu in skupini »imperialističnih vohunov«, vsi so bili obsojeni na smrt na vešalih. Enaka usoda je čakala predsednico Češkoslovaške narodne stranke Milado Horákovó. V nekaj letih so v ČSR uničili vse meščanske politične stranke in neugodne demokratično usmerjene komuniste (npr. Vlada Clementisa idr.). Preganjanje »nasprotnikov« stalinistične družbene ureditve se je še nadaljevalo. Na vrsto so prišli slovaški buržoazni nacionalisti, med njimi je bilo veliko priznanih pisateljev (Ivan Horváth, Laco Novomeský, Daniel Okali idr.) in komunistični politik Gustav Husák. Vsi so bili obsojeni na dolgoletne zaporne kazni, zaradi Stalinove in Gottwaldove smrti pa so jim bile vislice prizanesene. Da bi oblast prikrla svoje protipravno delovanje, si je izmislila novo vrsto propagande. Medtem ko so »nasprotnike« in »izdajalce« komunizma mučili v zaporih, je nova oblast prirejala vesele mitinge v podporo najsrečnejše in najpravičnejše družbene ureditve. Po mestih so odmevale revolucionarne pesmi, udeleženci so se zahvaljevali očetu podjarmljenih narodov Stalinu, osvoboditeljci Rdeči armadi, zahtevali vislice za »izdajalce« in »titoiste«, prisegali, da bodo izpolnili vse naloge petletke itn.

Propagandna mašinerija je v ospredje postavila nove pozitivne junake: Lenin, Stalin, Marx, Engels, Gottwald, SZ, Rdeča armada, udarniki, socializem, kolektivizacija, industrializacija. Njim so naproti stali negativni junaki: buržoazni nacionalisti, kapitalisti, zakrknjeni judje, titoisti, domači še neodkriti sovražniki, visoki predstavniki vseh češkoslovaških veroizpovedi itn.

Šolstvo in kultura na ideološkem prepihu

Nova, ljudska oblast se je odločno lotila preobrazbe šolstva. Češke, slovaške in poljske univerze so izgubile mednarodno priznane profesorje, akademije znanstvenike, na njihova mesta so prišli preverjeni komunistični kadri, ki so pri uvajanju novih študijskih smeri nekritično sledili ukazom vrhuške (komunistične oblasti). Socialistične reforme so prizadele tudi študij slavistike. Iz študijskih programov slavistike so v petdesetih letih oblasti zaradi ideoloških razlogov izključile študij srbsčine, hrvaščine in slovenščine, pomembnejšo vlogo pa je pridobila rusistika. Študijski program rusistike je bil posrednik pri širjenju marksističnoleninistične ideologije.

Politične razmere v petdesetih letih prejšnjega stoletja so prizadele tudi založniško politiko. Prepovedano je bilo izdajanje večine del domačih književnikov, ki so se uveljavili v obdobju med obema vojnama. Enaka usoda je doletela zahodnoevropske, ameriške, slovenske, hrvaške in srbske književnike. V petdesetih letih ni izšel niti en prevod dela slovenskega pisatelja. Z naslonitvijo na rusistiko so s slavističnega področja začele izginjati srednjeevropske znanstvene zgodovinske, literarnozgodovinske in jezikoslovne raziskave, dotakratno vedenje o tem pa je počasi tonilo v pozabo.

Povojne razmere, oblikovanje pojaltske Evrope in uvajanje marksističnoleninistične ideologije ter družbene ureditve sovjetskega tipa (stalinizma) so pretrgale tradicionalno dobre slovensko-slovaške, slovensko-češke in slovensko-poljske kulturne odnose. Večina slovaških prevajalcev in poznavalcev slovenske književnosti, jezika in kulture (Koloman K. Geraldini, Stanislav Mečiar idr.) je po vojni pobegnila v tujino, redkim, ki so ostali (Ján Irmiler, Jozef Ambruš, Jan Kostiha, Jozef Kosorin idr.), pa je nova oblast prepovedala javno delovanje, lektorat slovenskega jezika v Bratislavi pa je bil ukinjen.

Pretrganih vezi ni bilo več mogoče popolnoma povezati. Politična in kulturna politika povojne Češkoslovaške je bila usmerjena v socialistični tabor, kulturne drobtinice, ki jih je ponujala unitarna politika, pa so bile za slovensko književnost in jezik komaj opazne. Znanilka ponovnega obujanja slovaško-slovenskih kulturnih odnosov je bila izdaja prevoda Kosmačevega romana *Pomladni dan*, ki ga je leta 1957 prevedel vojvodinski Slovak Ján Siracký (1925–1998). Liberalizacija in demokratizacija toglega režima je prinesla novega ljubitelja in prevajalca slovenske književnosti in honorarnega lektorja slovenskega jezika na Filozofski fakulteti v Bratislavi Viťazoslava Hečka (1919–1972). Hečko je Slovakom s prevodom Prešernovih pesmi *Struny lásky* (Strune ljubezni, 1961) predstavil skoraj celotno pesnikovo delo. Čeprav je Hečko prevajal še iz francoščine, nemščine, španščine, poljščine in srbsčine ter hrvaščine, je največ svojega dela posvetil prevajanju iz slovenske književnosti. Za potrebe študija slovenščine je napisal *Slovensko slovnico* in *Slovensko berilo*, obe deli sta izšli po njegovi smrti 1972 in 1978. Zadnje leto svojega življenja je posvetil sestavljanju slovensko-slovaškega slovarja, ki ga je dokončal in leta 1986 izdal Viktor Smolej. Na Katedri za slavistiko v Bratislavi so bili v središču dodiplomski študijski programi (polonistika, srbo-

kroatistika in bolgaristika), lektorat za slovenski jezik pa je bil do leta 1992 samo občasen in fakultativen. Položaj slovenistike so po žametni revoluciji na Filozofski fakulteti v Bratislavi uredili s podpisom meddržavnega sporazuma.

Velika pričakovanja po koncu hladne vojne in z osamosvojitvijo Slovenije in Slovaške so bila tudi pri slavistih izredno velika. Naivno so bili prepričani, da bodo demokratične spremembe prinesle tudi boljše čase za študij manjših slovanskih filologij; z novimi časi so se spremenili tudi glavni junaki in gesla. Socialistična gesla so počasi tonila v pozabo, umakniti so se morala novim parolam: nacionalni interes, demokracija, socialna država, parlamentarna demokracija, srečno življenje, za pošteno delo pošteno plačilo itn. Ta nova doba je s sabo prinesla tudi vse manj razmišljanja. Če so v 19. stoletju in v prvi polovici 20. stoletja narodne elite še razmišljale o temeljnih nacionalnih interesih, socialni in demokratični državi, kulturnih usmeritvah in mednarodnih odnosih, se je v drugi polovici 20. stoletja razmišljanje narodnih elit počasi spreminjalo v deklamiranje komunističnih fraz: *S SZ na večne čase!*, *Komunizem je oblast sovjetov in elektrifikacija!*, *Sovjetski kolhozniki so naš idol!*, *Izpolnili bomo sklepe XIII. kongresa KPČ!*, *Rdeča armada naša osvoboditeljica!* itn. Spreminjali so se junaki in glasniki novih idej, stalnica v srednjeevropskem prostoru pa je ostal Janošik, ki se je iz razbojnika prelevil v borca za narodne pravice, prvega srednjeevropskega proletarca in nazadnje v prvega srednjeevropskega človekoljubnega tajkuna. Vsi radi govorimo o nacionalnem interesu, ne zavedamo pa se prave vsebine in pomena te besedne zveze. Narodni interes pomeni urejeno šolstvo, znanost, kulturo, socialno politiko, zdravstvo in pravosodje.

Dvojna zanka demokracije in globalizacije

Če so v času po drugi svetovni vojni razvoj šolstva, kulture in znanosti diktirale ideološke zahteve, so ta področja v današnjih demokratičnih razmerah postala talec parcialnih interesov določenih elit, ki jih bolj skrbi dobiček kot napredek na humanističnem in kulturnem področju. Ideološke omejitve so zamenjale fraze: mednarodna uspešnost, mednarodne baze znanstvenih publikacij, točkovanje posameznih znanstvenih razprav, visokošolskih učbenikov in monografij, preštevanje študentov na posameznih študijskih programih, zmanjševanje financiranja univerz itn. Vsa ta nova izhodišča, ki so se v zadnjih dveh desetletjih izoblikovala, hote ali nehote zavirajo razvoj slavističnih strok razen rusistike. Z ukinjanjem teh študijskih programov in znanstvenih projektov bomo postopoma odrinili v pozabo velik del kulturnih odnosov, na podlagi katerih se je razvijal tudi slovenski narod, ki je bil nekaj stoletij vpet v svoj naravni srednjeevropski politični, gospodarski in kulturni prostor.

Kakšen je domet novih izhodišč za vrednotenje znanstvenega dela, so se lahko prepričali pri habilitacijah mnogi slavisti, ki jim za mednarodno uspešnost niso priznali objav v jezikih, ki jih poučujejo. Znanstvenim zbornikom in znanstvenim revijam, ki jih izdajajo v naši južni soseščini znanstveni inštituti in univerze, pri nas ne priznavajo znanstvene uspešnosti in odmevnosti, čeprav jih sprejemajo in berejo na vseh evropskih in drugih univerzitetnih središčih, ki se znanstveno in pedagoško ukvarjajo z južnoslovanskimi jeziki. Nepriznana mednarodna uspešnost in odmevnost je tudi velika ovira pri kandidiranju za znanstvene projekte.

Pogosto slišimo vprašanje: Zakaj slavistika? Kaj nam bo novega prinesla? Kdo bo vse to plačal? Kje se bodo zaposlili diplomanti? Koga še sploh zanima slavistika? Lahko bi še našteali celo

vrsto vprašanj, vendar bomo poskušali odgovoriti na najpogostejša. Najvišji predstavniki slovenskih srednjeevropskih držav in naši voditelji se zelo radi pohvalijo z nadstandardnimi političnimi in gospodarskimi odnosi, omenjajo lepoto dežel in visoke izvozne in uvozne uspehe. Bolj malo pa se pogovarjajo o podpori študija manjših slavističnih strok. V Sloveniji razvijamo germanistiko, romanistiko, amerikanistiko idr., zakaj ne bi kot Slovani oblikovali tudi ugodnih razmer za razvoj slavističnih strok. Znanje zahodnoslovanskih jezikov odpira velik srednjeevropski prostor, ki s podobnostjo jezikov odpira še ukrajinski in beloruski kulturni prostor. Znanje teh jezikov omogoča interdisciplinarne znanstvene raziskave na različnih humanističnih področjih. Zgodovinarjem, jezikoslovcem, literarnim zgodovinarjem, umetnostnim zgodovinarjem, etnologom idr. odpira bogato gradivo za znanstvene raziskave in primerjalne študije. Svoj prispevek k nadstandardnim vsestranskim odnosom prispevajo tudi naši diplomanti, zaposleni v različnih podjetjih, ki trgujejo in drugače sodelujejo s češkimi, poljskimi in slovaškimi podjetji. Sprašujemo se, kako naprej? Kaj nas slaviste in humaniste čaka v globaliziranem površnem svetu? Ulica? Ali uspešen razvoj slavistike?

Ne preostane nam drugega kot to, da na pomoč pokličemo humanista Erazma Rotterdamskega:

Videl sem, kako so običajni ljudje na vsakem koraku svojega življenja skvarjeni z najbolj neumnimi vrstami mnenj. Bolj sem hrepenel po tem, da bi odkril ustrezno zdravilo, kot pa upal na dejanski uspeh. Potem pa sem nenadoma začel verjeti, da sem le našel način, kako bi se nekako vtihotapil v te prezadolžene duše in jih pozdravil tako, da bi jim nudil užitek. (Rotterdamski 2010: 302)

Literatura

- Dějiny zemí Koruny české I. a II.* díl kol., 2003. Praha: Paseka.
- KREKOVIČ, Eduard, MANNOVÁ, Elena, KREKOVIČOVÁ, Eva, 2005: *Mýty naše slovenské*. Bratislava: AEPRESS.
- MANNOVÁ, Elena, 2005: *Slovaška zgodovina*. Ljubljana: Slovenska matica.
- ROTTERDAMSKI, Erazem, 2010: *Hvalnica norosti, Tožba Mirú, O svobodni volji*. Ljubljana: Studia humanitatis.
- ŠAFÁRIK, Pavol Jozef, 1992: *Dejiny slovanského jazyka a literatury všetkých nářečí*. Prešov: Východoslovenské vydavateľstvo.
- ŠINK, Jure, 2001: *Ideja o slovanski literarni vzajemnosti in njen vpliv na kulturno zблиževanje Slovencev in Slovakov. Diplomsko delo*. Ljubljana.